

RAAP-NOTITIE 369

Plangebied Rugbyveld te Drachten

Gemeente Smallingerland

Een inventariserend archeologisch onderzoek

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Smallingerland

Project: archeologisch onderzoek plangebied Rugbyveld te Drachten (gemeente Smallingerland)

Titel: Plangebied Rugbyveld te Drachten, gemeente Smallingerland; een inventariserend archeologisch onderzoek

Status: eindversie

Datum: juni 2003

Auteur: *drs. N.M. Rosenbrand*

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2003\SMNR\N0369-SMNR.qxd

Projectcode: SMNR

Projectleider: drs. N.M. Rosenbrand

Projectmedewerker: J. Hoeksma

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

Autorisatie:

drs. T.J. ten Ascher

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2003

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Smallingerland heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 3 juni 2003 een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd in verband met de aanleg van een rugbyveld te Drachten (gemeente Smallingerland). Doel van dit onderzoek was inzicht te verkrijgen in de mate van bodemverstoring in het plangebied.

Uit het inventariserend archeologisch onderzoek blijkt dat de bodem in het plangebied zeer ernstig is verstoord. Hierdoor is het onwaarschijnlijk dat in het plangebied intacte archeologische vindplaatsen voorkomen. Naar verwachting zal er als gevolg van de geplande werkzaamheden dan ook geen verstoring van archeologische waarden optreden. Derhalve worden geen aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van de gemeente Smallingerland heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 3 juni 2003 een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd in verband met de aanleg van een rugbyveld te Drachten, (gemeente Smallingerland). Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het onderzoek was inzicht te verkrijgen in de mate van bodemverstoring in het plangebied.

1.2 Plangebied en archeologische verwachting

Het plangebied (oppervlakte ca. 2 ha) ligt aan de noordzijde van Drachten, direct ten westen van de N31 naar Leeuwarden (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 11E van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 203.375/570.500. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied in gebruik als grasland. Volgens de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE; Provincie Fryslân, 2002) geldt voor het plangebied een middelmatige archeologische verwachting op het voorkomen van vindplaatsen uit de periode Steentijd t/m Vroege Bronstijd. Voor de periode Midden Bronstijd t/m Vroege Middeleeuwen geldt een lage archeologische verwachting.

1.3 Onderzoekopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek is beperkt gebleven tot een *quick-scan*. Hierbij wordt een extensief archeologisch booronderzoek uitgevoerd, waarbij in eerste instantie alleen de gaafheid van de bodemopbouw wordt onderzocht.

Het inventariserend archeologisch onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het *Handboek ROB-specificaties* (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA; Voorbereidingscommissie Nederlandse Archeologie, 2001).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de genoemde archeologische perioden. Vaktermen worden achter in deze notitie beschreven (zie de verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het onderzoeksgebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het onderzoeksgebied is het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) te Amersfoort geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Geologie en geomorfologie

Het plangebied bestaat geomorfologisch gezien uit (minder dan 2 m dik) dekzand op grondmorenen. Het dekzand wordt gerekend tot de Formatie van Twente; de grondmorenen worden gerekend tot de Formatie van Drenthe (RGD, 1987).

Bodem

De bodem in het plangebied bestaat uit laarpodzolgronden: lemig fijn zand met grondwatertrap V, op een minstens 20 cm dikke ondergrond van keileem beginnend tussen 40 en 120 cm -Mv (Stiboka, 1971; cHn23x).

Archeologie

In ARCHIS staan geen archeologische vindplaatsen geregistreerd uit het plangebied. Uit de directe omgeving van het plangebied is 1 archeologische vindplaats bekend uit de Nieuwe tijd (ARCHIS-waarnemingsnummer 39745).

Archeologische verwachting

Volgens de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE; Provincie Fryslân, 2002) geldt voor het plangebied een middelmatige archeologische verwachting op het voorkomen van vindplaatsen uit de periode Steentijd t/m Vroege Bronstijd. Voor de periode Midden Bronstijd t/m Vroege Middeleeuwen geldt een lage archeologische verwachting.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Tijdens het veldonderzoek zijn 10 boringen gezet in 2 noordwest-zuidoost georiënteerde raaien en 2 boringen ter plaatse van de nieuw te bouwen kantine (figuur 1).

Er is geboord tot maximaal 1,5 m -Mv met een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boorbeschrijvingen zijn onder andere conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) gezet en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Tijdens het booronderzoek is vooral gelet op de mate van verstoring van het bodemprofiel. Het opgeboorde materiaal in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken).

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

In het plangebied komen tot circa 1,0 m -Mv lemige zandafzettingen voor (dekzand). Hieronder bevindt zich keileem, met uitzondering van boring 3. De zandafzettingen zijn in alle boringen ernstig verstoord, in de meeste gevallen tot in de keileem. Alleen in boring 3, waar het keileem niet is aangetroffen, zijn in de verstoorde toplaag zandbrokken aangetroffen die erop lijken te duiden dat zich oorspronkelijk wel een podzolbodem aanwezig was (hetgeen duidt op droge omstandigheden). Door de bodemverstoring is het podzolprofiel echter compleet verdwenen.

Het noordelijke perceel vertoont nog enigszins een micro-reliëf dat een weerspiegeling lijkt te zijn van het keileemoppervlak in de ondergrond (boringen 1 t/m 6). Het zuidelijke perceel is geheel vlak (geëgaliseerd; boringen 7 t/m 12). In boring 8 zijn in de verstoorde toplaag zelfs brokken keileem aangetroffen, hetgeen erop wijst dat de bodemverstoring tot in de keileem reikt.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Aangezien het dekzand zeer ernstig verstoord is en het keileem zich relatief dicht onder de oppervlakte bevindt, kan worden aangenomen dat zich in het plangebied waarschijnlijk geen (intacte) vindplaatsen bevinden.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Uit het inventariserend archeologisch onderzoek blijkt dat de bodem in het plangebied grotendeels zeer ernstig is verstoord. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van de zeer ernstige verstoring van de bodem en het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten wordt ten aanzien van het onderzoeksgebied geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de provinciaal archeoloog (dr. G.J. de Langen).

Literatuur

Brinkkemper, O., e.a. (redactie), 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Provincie Fryslân, 2002. *Cultuurhistorische Kaart Fryslân. Digitale informatie over cultuurhistorie: aardkunde, archeologie (FAMKE), historische geografie, bouwhistorie*. CD-rom, versie 1.0. Provincie Fryslân, Leeuwarden.

Stiboka, 1971. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Toelichting bij kaartblad 11 oost Heerenveen*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

RGD, 1987. *Geologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Toelichting bij kaartblad Heerenveen oost*. Rijks Geologische Dienst, Haarlem.

Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Eindrapport van de Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Den Haag.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARCheologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
-Mv	beneden maaiveld
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Verklarende woordenlijst

- dekzand** Fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwerking ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland een 'dek' (Saalien: Formatie van Eindhoven; Weichselien: Formatie van Twente).
- grondmorene** Het door het landijs aangevoerde en na afsmelten achtergebleven mengsel van leem, zand en stenen. De afzetting wordt vaak aangeduid als keileem.
- keileem** Grondsoort bestaande uit een mengsel van leem, zand, grind en stenen (in het spraakgebruik gekoppeld aan het begrip *grondmorene*).
- podzol** Bodem met een uitspoelingslaag (E-horizont) en een inspoelingslaag (B-horizont). Het proces van het uitloggen van de E-horizont en de vorming van een B-horizont door inspoeling van amorfe humus en ijzer wordt podzolering genoemd.

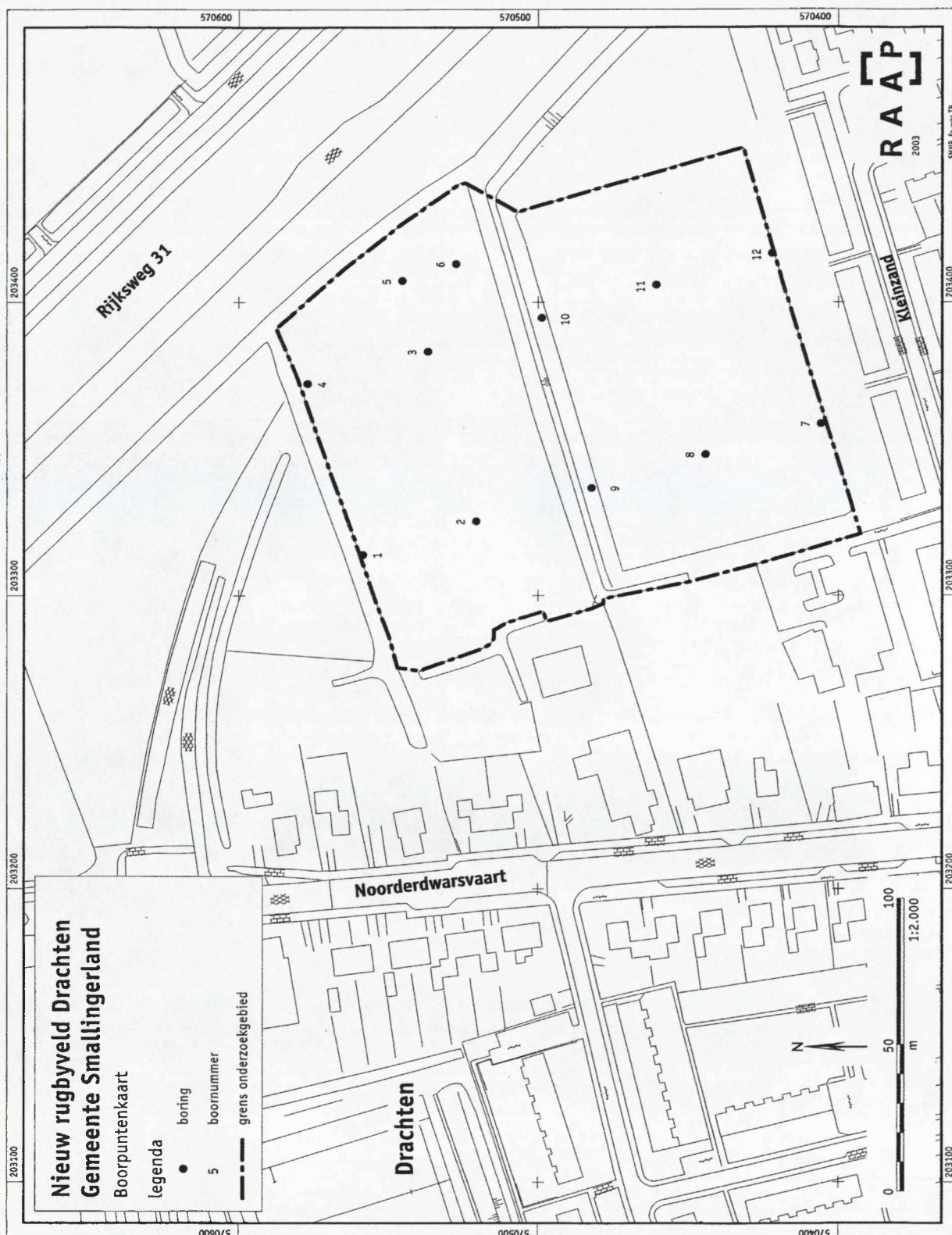
Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Periode	Datering		
Nieuwe tijd	1500	-	heden
Late Middeleeuwen	1050	-	1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050 na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450 na Chr.
IJzertijd	800	-	12 voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800 voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000 voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900 voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800 voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Figuur 1. Boorpuntenkaart.